

PATVIRTINTA

Raseinių rajono savivaldybės
tarybos 2021 m. sausio d.
sprendimu Nr. TS-

**RASEINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS
STEBĖSENOS 2019 M. ATASKAITA**

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	4
2. BENDROJI DALIS.....	5
2.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)	5
3. SPECIALIOJI DALIS.....	11
3.1. Savivaldybės prioritetinių problemų analizė.....	11
3.1.1. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų	11
3.1.2. Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų.....	12
3.1.3. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	13
4. IŠVADOS	15
5. REKOMENDACIJOS.....	16

ĮVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Raseinių r. savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014 – 2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritetines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt;
- Lietuvos sveikatos rodiklių sistema (SRS);
- Higienos instituto Sveikatos informacijos centro (HI SIC) parengtu leidiniu „Visuomenės sveikatos būklė savivaldybėse 2019 m.“.

1. DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

Raseinių rajono savivaldybėje 2019 m. pradžioje gyveno 31921 gyventojas, 2018 m. – 32510, 2017 m. – 33467. 2019 m. lyginant su 2018 m. gyventojų skaičius sumažėjo 589 gyventojais. Raseinių rajone vyrai sudarė 46,9 proc., moterys 53,1 proc. 2019 m. vertinant Raseinių rajono savivaldybę daugiau gyventojų gyveno kaime (60,7 proc.) nei mieste (39,3 proc.).

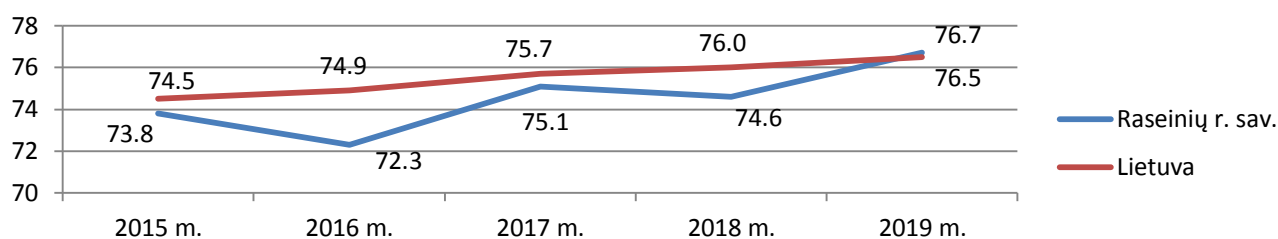
Gyventojų populiacija Raseinių rajone sensta. Kasmet rajone pastebima gyventojų senėjimo tendencija: mažėja vaikų iki 17 m. ir 18 – 44 m. amžiaus gyventojų procentinė dalis ir didėja 45–64 amžiaus bei pagyvenusius (65 ir vyresni) žmonių dalis (1 lentelė).

1 lentelė. Raseinių rajono gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes (proc.) 2015–2019 metais

Amžiaus grupės	Metai				
	2015	2016	2017	2018	2019
0–17 metų	16,7	17,4	17,2	17,0	16,7
18–44 metų	29,3	31,5	30,6	29,9	29,3
45–64 metų	31,1	29,3	30,0	30,6	31,1
65 metų ir vyresni	22,9	21,8	22,2	22,6	22,9

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – tai pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, parodantis bendrą rizikos veiksnių poveikį, ligų paplitimą, intervencijų bei gydymo veiksmingumą. Vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės Lietuvoje dinamika rodo, kad gyventojų gyvenimo trukmė nuolat ilgėja, Raseinių rajone – kinta netolygiai. Raseinių rajone per pastaruosius penkis metus vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė pailgėjo 2,9 metais (1 pav.).

1 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Raseinių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2015–2019 metais

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Remiantis Lietuvos statistikos departamento duomenimis, 2019 m. Raseinių rajone gimė 251 kūdikis, 15 kūdikių mažiau nei 2018 m. Raseinių rajone 2019 m. mirė 511 asmenų, 2018 m. – 520, 2017 m. – 567. 2019 m. lyginant su 2018 m. mirusiųjų skaičius sumažėjo 9 asmenimis. Šie rodikliai rodo, kad rajone mirtingumas mažėja. 2019 metais Raseinių rajone natūralus gyventojų prieaugis buvo -8,3/1000 gyv., mirtingumas – 16,2/1000 gyv., gimstamumas – 7,9/1000 gyv.

Stebint santuokų ir ištuokų rodiklius, 2019 metais Raseinių rajone pastebima, kad santuokų rodiklis (5,8/1000 gyv.) 2 kartus buvo didesnis nei ištuokų (2,8/1000 gyv.).

2. BENDROJI DALIS

2.1. Pagrindinių stebėsenos rodiklių savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Raseinių rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei* ir žymimos **žalia spalva**;

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos *savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei* ir žymimos **raudona spalva**;

- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Raseinių rajono gyventojų sveikatos ar su sveikata susijusios stebėsenos ataskaitoje analizuojamų metų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 2 lentelėje „*Raseinių rajono savivaldybės sveikatos ar su sveikata susijusių rodiklių profilis*“.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais, buvo pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prastesnė lyginant su šalies reikšmėmis. Sudarius Raseinių rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašą, buvo atlikta atrinktų rodiklių detalesnė analizė ir vertinimas (žr. „Specialioji dalis“).

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami pagrindinio sąrašo rodikliai suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. *Antrajame stulpelyje* pateikiamas atvejų skaičius savivaldybėje, *trečiajame* - Raseinių rajonosavivaldybės rodiklio reikšmė, *ketvirtajame* - atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, *penktajame*- mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *šeštajam* - didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, *septintajame* - savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės rodiklio vietos tarp visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

2 lentelė. Raseinių rajono savivaldybės sveikatos ar su sveikata susijusių rodiklių profilis

RODIKLIS	Atvejų skaičius savivaldybėje		Savivaldybės rodiklis		Lietuvos rodiklis	Mažiausia rodiklio reikšmė	Didžiausia rodiklio reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva		
	1	2	3	4				5	6	7
	2018 m.	2019 m.	2018 m.	2019 m.				2017 m.	2018 m.	2019 m.
Strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai.										
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	-	-	74,6	76,7	76,5	70,7	79,1	0,99	0,98	1,00
Išvengiamas mirtingumas	166	164	31,9	32,1	31,7	24,3	39,7	0,9	1,05	1,01
1. TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį										
1.1. uždavinys – sumažinti skurdo lygį ir nedarbą										
Mirtingumas dėl savižudybių / standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-84) 100 000 gyventojų	14	11	43,5/43,7*	34,8/28,9*	23,5/23,0*	0,0*	69,8*	0,8	1,78	1,48
Bandymų žudytis skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų	15	12	46,6	38,0	37,1	3,0	68,3	0,9	1,11	1,02
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	93	91	35,2	35,2	68,2	35,2	247,8	0,5	0,51	0,52
Ilgalaikio nedarbo lygis	536	439	2,7	2,3	1,9	0,3	7,7	0,9	1,24	1,20
Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų	-	-	-13,4	-21,9	0,0	-35,1	43,3	1,5	2,55	-21,9
1.2. uždavinys - sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu										
Mirtingumas dėl išorinių priežasčių / standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00–Y89) 100 000 gyventojų	38	33	118,0/116,9*	104,5/94,0*	85,7/83,6*	32,8*	192,5*	0,9	1,26	1,22
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	928	931	242,7	253,2	146,6	53,4	350,4	1,5	1,63	1,73

Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyventojų	1303	1147	40,4	36,3	23,1	2,5	87,2	1,5	1,56	1,57
Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyventojų (nauji atvejai)	8	11	24,8	34,8	31,3	8,0	73,9	1,6	0,75	1,11
2. TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką										
2.1. uždavinys - kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą										
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyventojų	4	1	2,1	0,5	1,0	0,0	2,9	0,5	2,19	0,55
Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų	116	100	159,6	138,6	145,7	92,6	197,2	1,0	1,06	0,95
Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų	131	117	81,0	61,0	61,6	42,2	127,5	1,0	1,21	1,0
Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų	211	108	65,5	34,2	72,0	0,0	118,7	0,5	0,87	0,5
2.2. uždavinys - kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį										
Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo / standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	2	5	6,2/7,4*	15,8/16,0*	4,9/4,8*	0,0*	25,2*	0,6	1,12	3,23
Mirtingumas dėl nukritimo / standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	5	1	15,5/14,7*	3,2/2,1*	15,5/15,2*	0,0*	58,1*	0,6	0,96	0,20
2.3. uždavinys – mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių										
Mirtingumas dėl transporto įvykių / standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	4	2	12,4/11,9*	6,3/6,1*	7,7/7,6*	0,0*	29,1*	1,4	1,55	0,83
Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	3	0	9,3	0,0	2,3	0,0	9,7	3,8	3,07	0,00
Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	19	12	59,0	38,0	66,7	26,1	120,3	0,7	1,00	0,57
2.4. uždavinys - mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą										
Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kvadratiniam kilometrui	-	-	182	165	970	61	34386	0,2	0,18	0,17
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)	-	-	65,3	65,3	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)	-	-	43,0	43	nėra	nėra	nėra	nėra	nėra	
3. TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą										
3.1. Sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą										
Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu / standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su	0	0	0,0/0,0*	0,0/0,0*	2,9/3,0*	0,0*	16,1*	0,00	0,00	0,00

narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų										
Mirtingumas dėl priešasčių, susijusių su alkoholio vartojimu / standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100000 gyventojų	8	3	24,8/25,6*	9,5/8,4*	19,1/18,5*	3,4*	59,3*	1,2	1,37	0,50
Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	9	14	27,9	44,3	74,1	3,8	350,0	0,2	0,33	0,60
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	193	184	166,9	171,6	199,2	70,1	395,0	0,9	0,88	0,86
Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	173	151	186,2	209,1	171,3	41,8	374,3	1,2	1,12	1,22
3.2. uždavinys - skatinti sveikos mitybos įpročius										
Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	65	47	36,1	30,1	37,8	10,3	65,4	1,3	0,98	0,80
4. TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius										
4.1. uždavinys - užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais										
Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	1350	1356	41,9	42,9	31,4	15,6	59,6	1,3	1,29	1,37
Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	207	181	7,7	6,9	7,0	3,4	10,5	1,0	1,12	0,98
4.2. uždavinys - plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą										
Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	196	196	2,6	2,7	2,0	1,6	5,8	1,3	1,31	1,34
Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	22	23	6,8	7,3	7,2	2,5	13,5	0,9	0,94	1,01
Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	317665	356979	9,9	11,3	9,5	6,5	11,8	1,1	1,08	1,19
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų. (nauji atvejai)	0	1	0,0	3,2	3,3	0,0	12,6	0,8	0,00	0,96
Sergamumas ŽIV (B20-B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (A50-64), rodiklis 10 000 gyventojų	3	3	0,9	1,0	2,0	0,0	4,9	0,4	0,42	0,46
4.3. uždavinys - pagerinti motinos ir vaiko sveikatą										
Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	1	0	3,8	0,0	3,3	0,0	14,4	0,0	1,10	0,0
2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepavimo apimtys	236	228	91,8	92,3	92,7	87,7	99,3	1,0	1,00	1,00
1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo), poliomieliito ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos vakcinos (3 dozės) skiepavimo apimtys	228	232	93,1	96,3	92,1	86,5	100,00	1,0	1,01	1,04
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	244	205	9,4	9,2	15,0	1,6	57,0	1,0	0,6	0,61
Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	347	494	20,9	16,4	20,0	10,9	30,4	0,9	1,11	0,82

Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų	6	3	11,3	6,1	3,9	0,0	14,0	1,6	2,55	1,58
4.4. uždavinys - stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę										
Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų / standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyventojų	299	303	928,1/745,7*	959,6/795,2*	748,0/733,0*	575,7*	1238,2*	1,3	1,19	1,28
Mirtingumas nuo piktybinių navikų /standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis(C00-C96) 100000gyventojų	93	102	288,7/246,8*	323,0/268,4*	287,8/273,5*	223,3*	366,2*	1,2	1,01	1,12
Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų / standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69)100000 gyventojų	62	71	192,5/152,8*	224,9/176,0*	176,1/172,4*	73,8*	455,9*	0,9	1,01	1,28
Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyventojų	189	197	58,7	62,4	61,2	30,0	124,3	1,4	1,04	1,02
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	1948	2347	39,1	46,9	52,9	16,8	73,2	0,6	0,78	0,89
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	4338	4520	58,0	64,3	56,4	30,6	76,9	1,0	1,10	1,14
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje	6333	6256	58,5	57,7	56,3	30,9	69,4	0,9	1,10	1,03
Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje	3192	3278	41,2	45,5	48,2	28,2	66,3	0,8	0,96	0,94

*Standartizuotas rodiklis. Standartizacija (angl. standardization) – paprastai taikoma aprašant mirtingumą, sergamumą ir ligų paplitimą įvairiose populacijose arba įvairiais laikotarpiais. Kaip žinoma, šiems rodikliams didelę įtaką gali daryti nemažai veiksnių – gyventojų amžiaus struktūra, vyrų ir moterų santykis populiacijoje, populiacijų rasiniai ar tautiniai skirtumai ir pan. Darydami poveikį gyventojų sveikatos būklės rodikliams šie veiksniai apibendrintai vadinami iškraipiančiais veiksniais (angl. confounders), dėl kurių tampa labai sunku objektyviai palyginti įvairias populiacijas.

Remiantis 2 lentelėje pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matyti, kad:

- 9 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį (**žalioji zona**):
  - Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų;
  - Mirtingumas dėl nukritimo 100 000 gyventojų;
  - Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių 100 000 gyventojų;
  - Transporto įvykiuose patirtų traumų skaičius 100 000 gyventojų;
  - Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų.;
  - Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų;
  - Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui;
  - Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių;
  - Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje.
- 1 rodiklio reikšmė yra prastesnė nei Lietuvos vidurkis (**raudonoji zona**):
  - Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo, rodiklis 100 000 gyventojų.
- Likusios rodiklių reikšmės patenka į vidutinę, **geltonąją zoną**.

Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais, buvo pasirinktos 3 pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės – 1 rodiklio reikšmė iš raudonosios zonos ir 2 rodiklių reikšmės iš geltonosios zonos. Renkantis rodiklius iš geltonosios zonos buvo remtasi rodiklio pokyčio krypties tendencija (prioritetas suteiktas, kai situacija gerėja, bet savivaldybės rodiklis išlieka 1,5 karto prastesnis nei Lietuvos vidurkis arba situacija blogėja - iš žaliosios zonos pereinama į geltonąją zoną).

Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

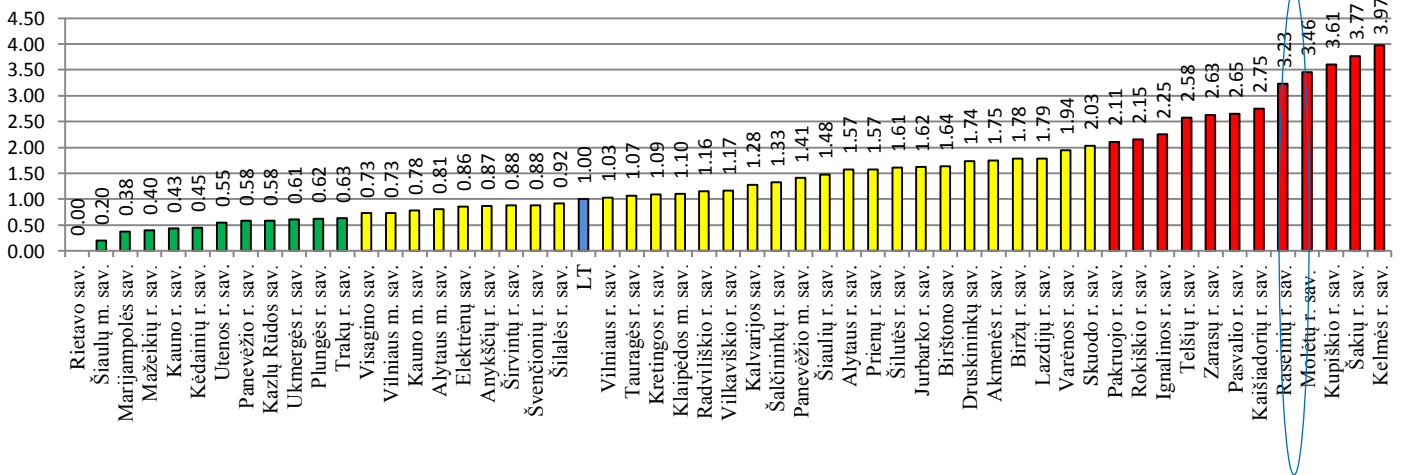
- Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų;
- Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje.

3. SPECIALIOJI DALIS.

3.1. Savivaldybės prioritетinių problemų analizė

3.1.1. Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65-W74) 100 000 gyventojų

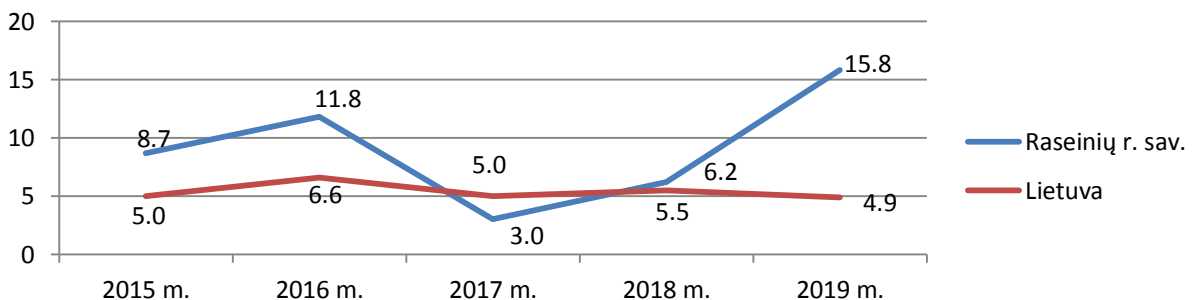
Siekiant, kad gyventojai saugiai leistų laisvalaikį, reikia užtikrinti ir mažinti mirtingumą dėl atsitiktinių paskendimų bei nukritimų, kurie yra ypač pavojingi vyresnio amžiaus žmonėms. Lietuvoje 2019 m. atsitiktinai paskendo 137 asmenys, iš jų 106 vyrai ir 31 moteris. Vyrai skendo apie 4 kartus dažniau nei moterys. 2 pav. matyti, kad Raseinių rajono rodiklis patenka tarp savivaldybių, kur prasčiausia situacija. Raseinių r., Molėtų r., Kupiškio r., Šakių r., Kelmės r. savivaldybių gyventojų mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų Lietuvos vidurkį viršijo daugiau kaip 3 kartus.

2 pav. Mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. 2019 metais. Santykis su Lietuvos vidurkiu

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Analizuojant Raseinių rajono mirtingumo dėl atsitiktinių paskendimų rodiklį, 3 pav. matyti, kad šis rodiklis išaugo ir yra didžiausias per pastaruosius penkerius metus. Lietuvoje šis rodiklis kito netolygiai. Savivaldybės rodiklis (15,8/100 000 gyv.) 3,2 karto viršijo Lietuvos vidurkį (4,9/100 000 gyv.).

3 pav. Mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų (W65-W74) 100 000 gyv. Raseinių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2015–2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2019 m. Raseinių rajono savivaldybėje atsitiktinai paskendo 5 asmenys (3 vyrai ir 2 moterys; 2 miesto gyventojai ir 3 kaimo gyventojai). Vyrų mirtingumas dėl atsitiktinių paskendimų buvo didesnis nei moterų. Iš jų daugiau nei pusė (3 žmonės) nuskendo natūraliuose vandens telkiniuose. Didžioji dalis paskendusiujų – vyresni nei 45 metų amžiaus (3 lentelė).

3 lentelė. Raseinių rajono gyventojų paskendimų skaičius pagal lytį, gyvenamąją vietą, amžiaus grupes 2015–2019 metais

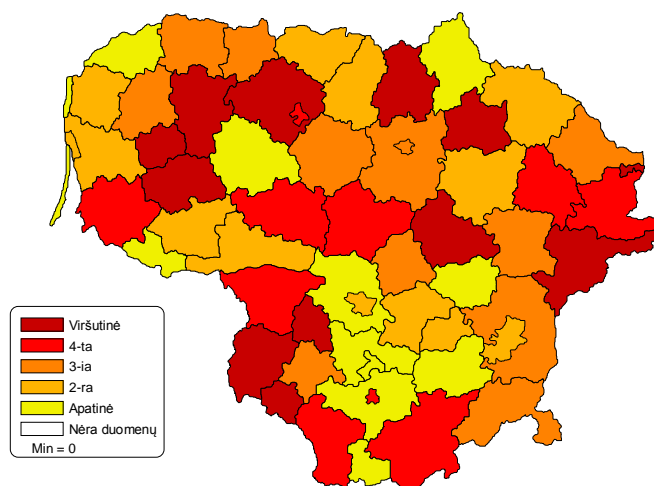
	2015 m.	2016 m.	2017 m.	2018 m.	2019 m.
Iš viso	3	4	1	2	5
<i>Pagal lytį</i>					
Vyrai	2	4	1	2	3
Moterys	1	0	0	0	2
<i>Pagal gyvenamąją vietą</i>					
Miestas	0	0	1	0	2
Kaimas	3	4	0	2	3
<i>Pagal amžiaus grupes</i>					
0-17 m.	0	0	0	0	0
18-44 m.	0	2	0	1	1
45-64 m.	3	2	0	1	2
65+ m.	0	0	1	0	2

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

3.1.2. Paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų

Paauglių nėštumas – viena aktualiausių paauglių sveikatos problemų visame pasaulyje. Nepilnamečių nėščiųjų komplikacijų tikimybę didina socialiniai ir ekonominiai veiksniai: nėščios paauglės dažnai vengia konsultuotis su gydytoju, stengiasi kuo ilgiau nuslėpti nėštumą, nėštumo metu rūko, vartoja alkoholį, narkotikus, serga lytiškai plintančiomis ligomis.

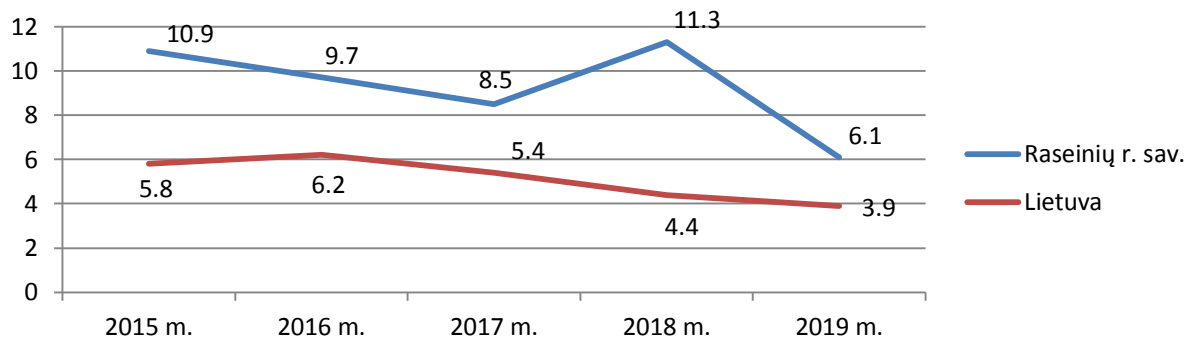
2019 m. Lietuvoje gimdymų skaičius tarp nepilnamečių (15 – 17 m. amžiaus) moterų buvo 145 (3,9/1000 gyv.), Raseinių rajone – 3 (6,1/1000 gyv.). 7-iose Lietuvos savivaldybėse tarp gimdyvių paauglių nebuvo. Kitose savivaldybėse šis rodiklis svyravo nuo 0,7/1000 gyv. (Kauno r. sav.) iki 14,0/1000 gyv. (Vilkaviškio r. sav.).

4 pav. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų 2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

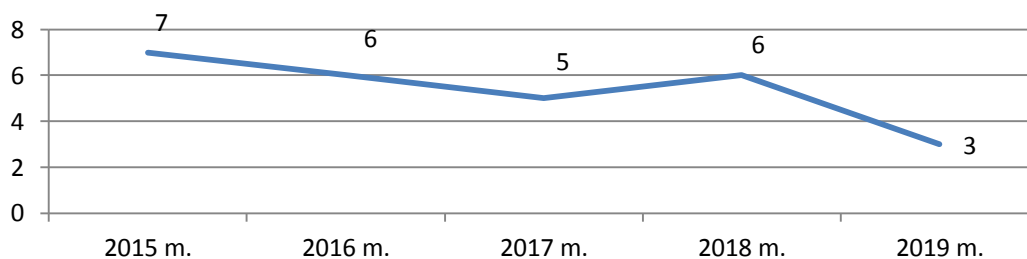
Analizuojant Raseinių rajono paauglių (15 – 17 m.) gimdymų skaičiaus 1000 gyventojų rodiklį, 5 pav. matyti, kad šis rodiklis 2019 metais sumažėjo ir yra mažiausias per pastaruosius penkerius metus. Lietuvoje šis rodiklis per 4 metų laikotarpį tolygiai mažėja. Savivaldybės rodiklis (6,1/1000 gyv.) 1,6 karto viršijo Lietuvos vidurkį (3,9/1000 gyv.).

5 pav. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų Raseinių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2015–2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, paauglių gimdymų skaičius per 2015 – 2019 m. laikotarpį Raseinių rajono savivaldybėje iki 2017 m. tolygiai mažėjo, tačiau 2018 m. išaugo, buvo fiksuoti 6 paauglių gimdymo atvejai. 2019 m. paauglių gimdymų skaičius sumažėjo iki 3 (6 pav.).

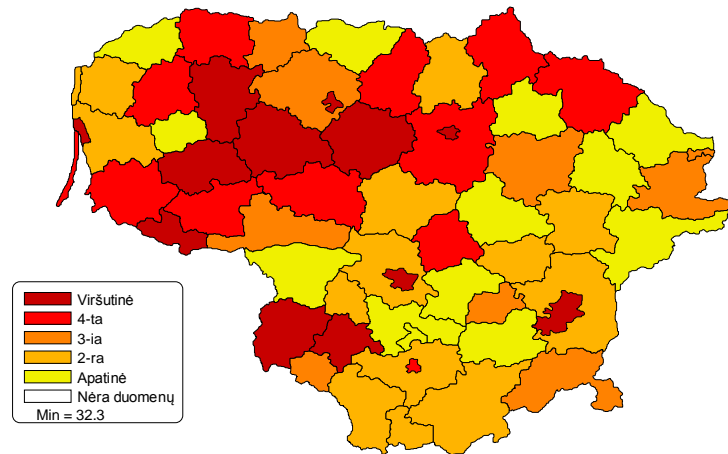

6 pav. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius Raseinių rajono savivaldybėje 2015–2019 metais

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

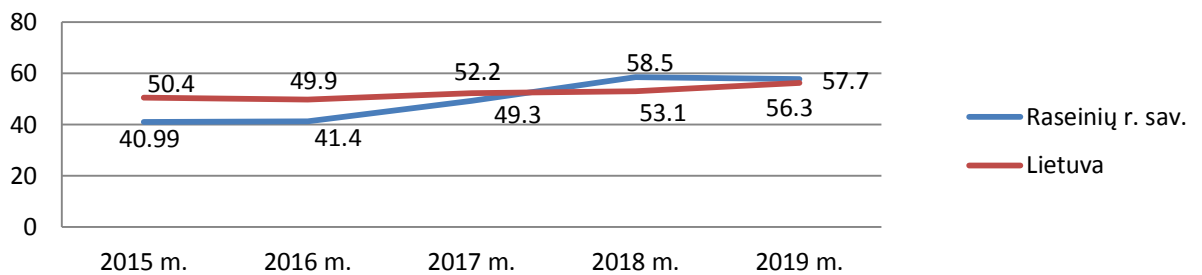
3.1.3. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje

Storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programa skirta 50 – 74 metų amžiaus asmenims, kuriems vieną kartą per 2 metus gali būti atliekamas slaptas kraujavimo testas. Lietuvoje 2018 – 2019 m. šis tyrimas atliktas 500 615 asmenų. Tai sudarė 56,3 proc. tikslinės populiacijos. Raseinių rajone dėl storosios žarnos vėžio buvo ištirta 57,7 proc. tikslinės grupės gyventojų. Daugiausiai dėl storosios žarnos vėžio buvo ištirta Šiaulių miesto (69,4 proc.) gyventojų (7 pav.).

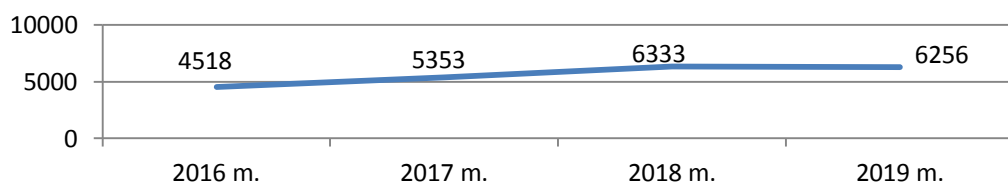
7 pav. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2 metų laikotarpyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje 2019 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Raseinių rajono savivaldybėje tikslinės populiacijos dalis (proc.), 2019 m. (2 metų laikotarpyje) dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios prevencijos programoje buvo neženkliai didesnė nei šalies vidurkis. Šia prevencine programa 2019 m. Raseinių rajone pasinaudojo 57,7 proc. tikslinės grupės asmenų, Lietuvoje – 56,3 proc. (8 pav.)

8 pav. Tikslinės populiacijos dalis, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios prevencijos programoje Raseinių rajono savivaldybėje ir Lietuvoje 2015–2019 metais (proc.)
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Remiantis Higienos instituto Sveikatos informacijos centro duomenimis, programoje dalyvavusių asmenų skaičius per 2016 – 2019 m. laikotarpį Raseinių rajono savivaldybėje iki 2018 m. tolygiai didėjo, tačiau 2019 m. sumažėjo. 2019 m. programoje dalyvavo 6256 tikslinės grupės asmenys (9 pav.).

9 pav. Programoje dalyvavusių asmenų skaičiaus dinamika Raseinių rajono savivaldybėje 2016–2019 metais
Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

4. IŠVADOS

1. 18 proc. Raseinių rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių reikšmių pateko į žaliąją zoną, 80 proc. į geltonąją, o 2 proc. į raudonąją zoną.
2. Raseinių rajono savivaldybėje 2019 m. lyginant su 2018 m. pagerėjo 58 proc. rodiklių, 8 proc. nepakito, o 34 proc. pablogėjo.
3. Raseinių rajono savivaldybėje 2019 m. 46 proc. rodiklių buvo prastesni už Lietuvos vidurkį.
4. Geriausiai Raseinių rajono savivaldybėje sekasi įgyvendinti antrąją Lietuvos sveikatos programos tikslą „Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką“. Prasčiausiai sekasi įgyvendinti pirmąją Lietuvos sveikatos programos tikslą „Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį“.

5. REKOMENDACIJOS

1. Siekiant sumažinti mirtingumą dėl atsitiktinio paskendimo Raseinių rajone svarbu:

- griežčiau kontroliuoti gyventojus, dėl netinkamo elgesio prie vandens telkinių (alkoholio vartojimas);
- organizuoti renginius apie saugų elgesį vandenyje (akcijos, informacijos sklaida, mokymai, socialinės reklamos);
- vykdyti pirmos pagalbos mokymus visuomenei ir teikti informaciją apie pirmos pagalbos teikimą skendimų, širdies veiklos sutrikimo atveju;
- inicijuoti plaukimo įgūdžių užsiėmimus moksleiviams.

2. Siekiant sumažinti paauglių gimdymų skaičių Raseinių rajone svarbu:

- toliau teikti konsultacijas tėvams apie tai, kaip reiktų bendrauti su paaugliu lytiškumo ugdymo ir lytinės sveikatos klausimais;
- tęsti sveikatos raštingumo didinimą ŽIV ir lytiškai plintančių ligų klausimais bendruomenėse, o ypač tarp paauglių ir paauglių tėvų / globėjų;
- toliau organizuoti ir vykdyti mokyklose seminarus lytiškumo ugdymo temomis, paskaitas apie lytiškai plintančių ligų priežastis, plitimą, prevenciją, AIDS / ŽIV ir paauglių nėštumą, bei kontracepciją;
- tęsti konsultacijas jaunimui jiems aktualiomis lytinės ir reprodukcinės sveikatos temomis.

3. Siekiant didinti gyventojų dalyvavimą prevencinėse programose Raseinių rajone svarbu:

- didinti gyventojų informuotumą apie prevencines programas, panaudojant visuotinai prieinamas viešinimo priemones - vietinę spaudą, socialinį tinklą „Facebook“;
  - plačiau taikyti organizuoto informavimo apie prevencines programas būdus (gyventojus kviesti dalyvauti programose telefonu, elektroninėmis priemonėmis, paštu);
  - aktyviai vykdyti rizikos asmenų informavimą apie galimybę dalyvauti prevencinėse programose, pabrėžiant svarbą laiku pasitikrinti sveikatą, taip užkertant kelią onkologinių ligų vystymuisi;
  - ieškoti bendradarbiavimo būdų tarp asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros sektorių, aiškintis, kaip pasiekti aukštesnius Valstybinių profilaktinių programų įgyvendinimo rodiklius;
  - siekti, kad iš Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų finansuojamų prevencinių programų įvykdymas viršytų šalies vidurkį.
-